СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXV. Ч. 179. Джерзи Сіті, Н. Дж., четвер, 4. серпня, 1927. VOL. XXXV. No. 179. Jersey City, N. J., Thursday, August 4. 1927. THREE CENTS

КУЛИДЖ НЕ БУДЕ КАНДИДУВАТИ НА ПРЕЗИДЕНТА В 1928 РОЦІ

ЗАЯВА ПРЕЗИДЕНТА ВИКЛИКАЛА ВСЮДИ НАДЗВИЧАЙНУ СЕНЗАЦІЮ І ЗАМІШАННЄ В РЯДАХ РЕСПУБЛИКАНСЬКОЇ ПАРТІЇ. — ВЖЕ НАМІЧУЮТЬ НОВИХ КАНДИДАТІВ.

РЕПІД СИТІ, Савт Дакота, 2. серпня. — Як звичайно в вівторок приймав президент Кулидж представників преси, щоби обговорити з ними найважніщі питання послідного тижня. Президент обговорив справу женевської конференції і инші публичні справи, а при кінці розмови взяв в руку 15 звинених карточок і вручив їх кождому кореспондентови зосібна. Ті, що одержали перші, сейчас розвинули картки і вичитали: Я. НЕ ДУМАЮ КАНДИДУВАТИ НА ПРЕЗИДЕНДА В 1928 РОЦІ. От і цілий стейтмент, до якого президент Кулидж не хотів нічого додати, а який рознесений в кількох минутах по цілій Америці, став найбільшою сензацією хвилі.

Кажуть, що през. Кулидж з ніким не радився в справі свого рішення, а навіть його найблищі приятелі про се не знали. Догадуються тільки, що тут мусіла вплинути на нього Миссис Кулидж, яка побоюється, що президент западе цілковито на здоровлю, коли схоче перебути в офісі ще одну каденцію. Не виключене є те, що й сам Кулидж противний тому, щоби нарушувати традицію і справляти уряд президента третим наворотом.

Та якби не було, заява та викликала замішанне. Одні тої думки, що тою заявою президент не зрікся ще кандидатури, колиб його республиканська партія проти його волі таки на цей уряд призначила, а другі вважають ту заяву за дефінітивну. Кулидж висказався тільки в питомий йому спосіб, подібно як се було, коли заветував бонус, або коли зголосив свою кандидатуру на говернора стейту Масечусетс.

ФАРМЕРІ ЗАДОВОЛЕНІ З РЕЗИГНАЦІЇ КУЛИДЖА.

КАЖУТЬ, ЩО НАЙБІЛЬШІ ШАНСИ НА ВИБІР МАЄ ТЕПЕР ЛОВДЕН.

ДЕ МОЙН, Айова, 2. серпня. — Фармерські лідери вважають резигнацію Кулиджа побідою фармерської допомогової акції та заявляють, що найбільші шанси на нового президента має тепер бувший говернор Ловден, якого попруть всі фармерські стейти.

ВАШИНГТОН ГОВОРИТЬ ПРО НОВИХ КАНДИДАТІВ.

В СТОЛИЦІ ДАЮТЬ НАЙБІЛЬШІ ШАНСИ ГУВЕРОВИ.

ВАШИНГТОН, 2. серпня. — Заява президента Кулиджа була цілковитою несподіванкою для столиці, яка була певна, що Кулидж буде кандидатом на президента і в 1928 році. Коли ж її холодно розібрали, почали сейчас оглядатися за новими кандидатами. Найбільші шанси признають тут загально секретареви торговлі Гуверови, який здобув собі велику популярність завдяки своїй акції допомогової не тільки в Америці, як от підчас виливу ріки Місісіпі, але і в Европі і Азії.

Попри него ставлять дальшими кандидатами: Ловдена, Доса, Лонгворта, Бору і Норриса.

ВОЛ СТРИТ ПЕВЕН, ЩО КУЛИДЖ БУДЕ НАНОВО ПРЕЗИДЕНТОМ.

НЮ ЙОРК, 2. серпня. — На нюйорській біржі бухмахери готові приймати заклади що до цего, що Кулидж вийде наново президентом в 1928 році. Заклад йде $5000 проти $7000. Вже є богато таких, що позакладалися.

САККО І ВАНЦЕТТІ БУДУТЬ ВРАТОВАНІ.

НЕ ПІДУТЬ НА ЕЛЕКТРИЧНИЙ СТОЛЕЦЬ. — БУДЕ ЗАРЯДЖЕНА ДЛЯ НИХ НОВА РОЗПРАВА.

БОСТОН, 2. серпня. — В середу в ночі буде проголошене рішення говернора Фуллера в справі Сакка і Ванцетті, які мали піти в пятницю на електричний столець. Вже тепер можна сказати, що їх життя буде тим разом вратоване. Говернор Фуллер предложить свою децизію Екзекутивній Раді до затвердження і є повна надія, що так буде, як говернор вирішить. Хоч нема ще точної відомости про те, як вирішив говернор, то всетаки ті, що знають говернора, твердять цілком певно, що він не затвердить кари смерти, ні не дасть пардону, ні не замінить кари смерти на досмертну вязницю, а зарядиться за новою розправою. Говернор переслухує далі свідків, а між иншими довгий час розмовляв з судією Теєром, що був предсідателем того трибуналу, що видав на Сакка і Ванцетті кару смерти. Міжтим Сакка і Ванцетті перепроваджено до смертної келії. Це одначе нічого не означає, бо поступлено тільки так, як цего вимагає тюремний припис. Сакко голодує вже 18 днів, а Ванцетті перервав голодівку. Оба держаться добре.

ВАШИНГТОН ЗА ЯПОНСЬКОЮ ПРОПОЗИЦІЄЮ.

ХОТЯТЬ РАТУВАТИ ЗА ВСЯКУ ЦІНУ ЖЕНЕВСЬКУ КОНФЕРЕНЦІЮ.

ВАШИНГТОН, 2. серпня. — Уряд готов погодитися на японську пропозицію і признати Англії більшу тонажу ніж для Злучених Держав. Кажуть, що готов навіть признати Англії кружляки на суму 400,000 тон, щоби тільки дійти до якогось порозуміння в Женеві.

ТУРКИ В КОНСТАНТИНОПОЛІ МУСЯТЬ БУТИ ОЩАДНИМИ.

КОНСТАНТИНОПОЛЬ, 1. серпня. — Недавні відвідини Константинополя Мустафою Кемалем пашою, президентом турецької републики, коштували мешканців міста більше, як мільйон турецьких фунтів. Так велику суму гроша видали Турки на торжественні приняття, прапори, тріюмфальні брами з лучами та портрети свого президента. Крім сего дарували йому американське авто за $8000 і велике моторове човно.

Гостинні мешканці міста будуть мусіли через решту літа жити лише на хлібі і сирі. Заряд міста випорожнив до того степення свою касу на приняття президента, що не мав чим виплатити платні своїм урядникам за місяць червень.

НАЙШЛИ ТІЛО УКРАЇНЦЯ, ЩО ПОПОВНИВ САМОГУБСТВО.

З Филаделфії пишуть нам, що там найдено в доокoличних лісах тіло Українця, Івана Тинчака, числячого 23 літа, а замешкалого при Норт Бокиел улиці, ч. 879. Покійний допустився правдоподібно самогубства, бо в скостенілій руці, коли його найдено, держав револьвер. Тіло самоубийника відкрив 12 літний хлопець, що збирав ягоди.

ДОКИ ТОГО ГЛУМУ?

Після почаївського зїзду митрополит Діонисій приїхав до Луцька, де між иншим служив молебня в каплиці, в якій співав і український хор. Почувши це, митрополит наказав його одпустити, загрозивши, що коли український хор співатиме далі, він вийде з каплиці. Не зважаючи на загальне обурення, хор мусів замовкнути. Коли митрополит виїздив, з натовпу впало кілька голосів: „геть з Москалями", після чого негайно зявилась поліція і арештувала три особи.

Коли читаєш про це ганебне захований митрополита, мимоволі повстає думка: Кому він більше служить: Богови чи Москві?

Чи не досить уже того глуму, хочби й від митрофорних ворогів нашої нації?

ПОЛІТИЧНА СПІВПРАЦЯ ЖІНОК В ІНДІЯХ.

Законодатний уряд в Пунджаб рішив 15 голосами проти 9, признати цілковиту політичну рівноправність індійській жінці. Рівноправність відноситься так до законодатних тіл, як і до самоуправління. В Мадрасі і Бомбаю рішено, що жінки можуть бути членами місцевих соймів. В Мадрасі покликано до уряду вперше жінку лікарку Мутульшмі Амаль, членa жіночої національної ради.

ЕМІГРУЮТЬ...

Тяжке життя примушує закарпатських Українців лишати свої гарні гори та долини й шукати щастя-долі на чужій землі. За минулий рік опустило рідну землю 1,237 Українців.

„ШУКАЙТЕ ПОЕТА".

Хоча в Китаю кипить братобійча війна, населення шанує давну традицію. Отже в перших днях травня на ріці Янг-Тсе-Кінг відбулося свято „шукання поета", так як це роблять Китайці 1500 літ. На жовті води випливає кільканадцять човнів, закінчених головами смоків. Люде, що сидять у човнах, запускають у воду сіти і шукають тіла Кім-Іуана, що жив в четвертому віці нашої ери. Кім-Іуан написав твір — подібний змістом до „Божественної Комедії" Данта. В цім творі описав він китайське пекло, в якому на самому дні помістив зненавидженого народом китайського цісаря. Тяжко відпокутував поет свою відвагу. Мусів втікати зі столиці і ховатися поміж рибаками. Та й тут досягла його рука тирана. Відчуваючи, що не оминути йому рук, поет написав тестамент, в якому каже: „цілий світ стриже в болоті, так нехай бодай поет заховає чисту душу". Тестамент завірив одному рибакові, а сам кинувся в ріку Янг-Тсе-Кіянг. Добрі люде постановили пошанувати поета похороном, не дивлячись на неласку цісаря. Закинули у воду сіти, щоби зловити тіло. Одначе надармо. І на памятку про поета рікрічно це повторюють. Знаменною рисою сього свята в цім році, що святкували його спільно „червоні" і „білі" Китайці, шануючи спільно память доброї і чистої людини.

ЩЕ ОДНА КИТАЙСЬКА ГЕРОЇНЯ.

Щораз то більше жінок вибивається серед китайських людей, та слава їх доходить і до Европи. Молоденька дочка міністра заграничних справ кантонського уряду, Сільва Чен, грає сьогодня важну ролю в китайській революції. Як права рука і помічниця свойого батька має вона великі впливи на цілу дільність уряду.

Сільва Чен уявляє собою дивне получення двох рас: батько Китаєць — мати Мулятка. Уродилась на Кубі, студіювала в Англії. Перед роком повернула до Китаю і бере активну участь в праці свойого батька та з молодечим запалом поширює його політичну діяльність. Стала його секретарем і необхідною помічницею, а впливи в уряді має такі великі, що нераз зовуть її „диктатором Кантону".

БОЛЬШЕВИКИ ДОМАГАЮТЬСЯ ПОНОВНОГО СУДУ НАД КОВЕРДОЮ.

Московська газета „Ізвестія" помістила статтю, в якій домагається поновного суду над вбивцем Войкова. Ковердою. Крім цього домагається виселення з Польщі всіх українських емігрантів.

НУЖДА НЕ ЖАРТ.

До поліційних арештів у Львові віддано майже столітнього старика, арештованого за крадіж в одніи шинку при вул. Жовківській. Арештований називається Іван Луків, що має 96 років і не має родини ані даху над головою. Крадежі допустився з нужди.

ТРИСТА ГРОМІВ НА ПРОТЯЗІ ПІВ ГОДИНИ.

Такий небувалий рекорд осягнула атмосферична електричність в місцевости Ракамаз на Мадярщині. На протязі пів години вдарило в тій місцевости і в околиці 300 громів. Ціле село було через 30 минут ясно освітлене. Людність сховалася в полях, бо боялася, що громи спалять ціле село. В селі Ракамаз було ушкоджених тільки кілька домів, а кілька сусідних сіл згоріло цілковито.

—o—

ЖИДИ В КИТАЮ.

Коли прийшли перші Жиди до Китаю, не є історично доказано. Певне є те, що вже в перших двох століттях християнської ери були в Китаю поселені. Осередком їх була нинішня провінція Гонам, над середнім бігом ріки Гоанг-Го. Зрештою жили розсипані майже по всій території китайської держави. Зосереджувалися довкола своїх синагог. Також організація тої китайської вітчини Жидів була дуже похожа до европейської. Маєтково жилося тим Жидам добре, мали політичний вплив у ріжних китайських властей, який упав щойно з початком 15. і 16. століття. Китайські Жиди засимілювалися, а в половині 19-го століття не було вже в Китаю нікого, хто розумів би гебрейські тексти. Є там потомки Жидів, які не вийшли по жидівськи, ідять вепровину, а все таки вважають себе приналежними до гебрейського племени.

—o—

БУДУЧИНА НАЛЕЖИТЬ СМІЛИВИМ.

Луцька „Українська Громада" в числі з 3. липня б. р. в статті „З темноти у спілці" з приводу „Волинського Єпархіяльного Собрания", описуючи „мракобесіє" Москалів та москвофілів, викликане при обговоренні розмосковлення української православної церкви під Польщею, подає імя священика, о. П. Пащевського, котрий один промовляв українською мовою, не завагавшися кинути у вічі московським прислужникам такі слова:

„Кожний народ, коли бажає, може молитись Богу своєю рідною мовою. **Сам я жадних заборон відправляти Службу Божу по українському не послухаю, і не злякаюся жадних репресій. Виколете мені очі, — буду правити по українському на память і жадні аргументи ваші** мене не переконають в противному".

На тлі ще й досі непереможного анемічного українофільства та „малоросійського самоотверження", що досі не вивітрилося, прозвучав здоровий голос нашого заслуженого в боротьбі за українську державність протопресвитера, який ми з великим задоволенням і подаємо тут, як славний приклад, гідний наслідування.

Будучина належить сміливим, а ніколи — плаксивим, покірним тюхтіям! — („Тризуб").

ТРОЦЬКОГО І ЗІНОВЄВА ВИКИНУТЬ З КОМУНІСТИЧНОЇ ПАРТІЇ

ПАРТІЙНА ДИСЦИПЛІНА МУСИТЬ БУТИ ЗАДЕРЖАНА.

МОСКВА, 2. серпня. — Нема майже ніякого сумніву, що Троцького і Зіновєва виключать з Центрального Комітету Комуністичної Партії. Те станеться саме у сім тижні рішенням Спільної Повної Ради Центрального Комітету Ком. Партії і Центрального Контрольного Комітету, яких засідання відбуваються вже від трох днів.

Тутешний комуністичний часопис „Правда" атакує знова опозицію у комуністичній партії, та кінчить свої атаки слідуючими заключеннями:

Перше. — Помимо тяжкого внутрішнього положення і небезпеки війни з заграницею, опозиція веде дальше свої атаки на адміністрацію.

Друге. — Ті атаки буде вона продовжати „навіть на случай вибуху війни".

Третє. — Тепер більше, як у якім иншім часі, належить удержати партійну дисципліну.

Четверте. — Партійну опозицію муситься усунути одноцушно цілою партією.

В РОСІЇ МАЛА РОЗПОЧАТИСЬ КОНТРРЕВОЛЮЦІЯ.

ПРИХИЛЬНИКИ ТРОЦЬКОГО ОРГАНІЗУЮТЬ СТРАЙКИ НА СИБІРІ.

МОСКВА, 2. серпня. — Часопис „Молодий Ленініст", орган московських молодих комуністів, доносить про існування групи завзятих противників політики комуністичної партії, які організують страйки по фабриках і залізницях та стремлять до приспішення скорого закінчення роздвоєння в партії.

Так звані непримиримі, після заяви згаданого часопису, не вагаються дизорганізувати армію і приєднувати собі безпартійних у своїй боротьбі. Ті групи недавно відновили свою діяльність та ведуть завзяту агітацію проти комуністичної партії. Після слів сього часопису, член президії партійної контрольної комісії, М. Ярославський, мав заявити, що опозиціністи, прихильники Троцького, викликують страйки по цілій території східного Сибіру, щоби довести до застановлення руху по фабриках та залізницях, усунення комуністичних провідників, та перенятя всеї влади у свої руки при помочі здизорганізованої армії. Що бунтівниками в Томську кермують московські опозиціоністи, під якими треба розуміти Троцького, Зіновєва і Сокольникова, се мала ствердити партійна контрольна комісія.

НА УКРАЇНІ ЗБІЛЬШАЄТЬСЯ НЕВДОВОЛЕННЯ.

Часопис „Молодий Ленініст" пише, що невдоволення з комуністичної партії помітне також з подій, які саме мають місце в Одесі і Харкові, на Україні, де находяться головні осередки опозиціоністів. Там ведеться дійсний протиреволюційний рух, так зі сторони ворогів партії, як і ворогів комуністичного правительства. Також і тут доказано, що цілу ту контрреволюційну роботу ведеться на підставі інструкцій з Москви. Є причини, які кажуть вірити, що опозиція зломала обітницю, дану в падолисті 1926. Супроти сеї діяльности між комуністичною настроєними масами панує сильне огірчення і вони годяться на кроки, які підпринято, щоби удержати єдність в рядах Ленінської Партії.

ТУРЕЦЬКИЙ МІНІСТЕР ЗАГРАНИЧНИХ СПРАВ ГОВОРИТЬ ПРО НАМІЧЕНІ РЕФОРМИ ПРАВИТЕЛЬСТВА.

ЇХ ПЕРЕВЕДЕННЯ БУДЕ ВИМАГАТИ 10 ЛІТ.

КОНСТАНТИНОПОЛЬ, 2. серпня. — З нагоди відвідин президентом Туреччини, Кемалем пашою, Константинополя, турецький міністер заграничних справ, Рушді бей, мав розмову з представителем „Есошіейтед Пресс", у якій сказав, що програмою відродженої Туреччини є мир і тяжка праця, „а не богато говорення". Щоби перевести усі намічені правительством пляни, на се потреба пять до 10 літ. В круг тих реформ входить зорганізовання малої, але сильної армії, „сеї забезпеки нашого життя", розвиток богацтв краю, піднесення степеня образования народу і усунення старих передань магометанської релігії, що стоять на перешкоді поступови.

Ціла сіть залізничих доріг, вибудуваних в Анатолії, має бути вступом до тих намічених реформ. Турецький фез мусить бути закинутий, бо він представляв психологічний стан, який був злий. Однак прийде час, коли Турок буде міг носити такий убір голови, який йому сподобається. Тоді всі обмеження підуть геть.

Традиції і практики Мослему вже переломано, а свинину, яка уважалась мясом „нечистого" звіря, ідять тепер молоді Турки без страху. Вона є одною з найлучших поживи, а релігійна заборона їсти її умре разом зі старшою генерацією.

Рушді бей сказав, що турецьких святинь і священників є за богато і тому треба їх усунути, а релігійні магомеданє можуть молитися дома. Дальше противний він є заграничним як і внутрішним позичкам. Заграничні позички, затягнені навіть на публичні улучшення, повинні бути як найскорше заплачені. Колиж Туреччина не буде мати гроша, не буде його тратити. Туреччина не має тепер зовнішніх ворогів. Чи Туреччина получиться з балканськими державами, про се завчасно говорити, бо такої пропозиції ще не зролено їй.

ТЕПЕР ПРИЙМАЄТЬСЯ ЧЛЕНІВ БЕЗ ВСТУПНОГО

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy.		ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сіті і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

„Я ВРОДИВСЯ І ВМРУ ЖИДОМ"

Старе наше імігрантське покоління має одну велику журу: Що буде з нашими дітьми? Привязане до свого народу, до своїх традицій, до своїх національних терпінь і радощів, хотіло би воно перещіпити ті всі свої почування і в молоде покоління. Через те саме в нас тепер так горячо дебатується над реформою української школи в Америці, а навіть і над нашими церковними справами, бо й у церкві хотіло би старе покоління добачувати українську національну опору. А побоюватися нам є чого, бо на наших очах тає наша молодіж під національним зглядом, відчужується і думає, що коли вона називає себе „Амерікен" — вона дійсно поступила і приносить якусь особлившу користь собі і Америці. А воно так не є, бо такий обяв неприродний, позбавлений глибшої психічної підстави. Це самообман, який добачують добре самі Американці, називаючи такого свіжо спеченого „Амерікен" далі „форейнером". А прецінь можна погодити свою національність з любовю і привязанням до прибраної вітчини. Пізнати це хочби по тім примірі, який дає нам Макс Ліберман, німецький жид, який є тепер найбільшим сучасним німецьким малярем. Ото недавно тому, коли його запитано про його відносини до жидівства, славний цей артист відповів так: „Я вродився жидом і вмру жидом. Коли я вчера відвідував Мадам Колвіц і з її вікон приглядався жидівському цвинтареви, я сказав сам до себе: Приємно подумати, що ось там лежать кости моїх дідів і батьків та що і я там буду лежати. Моя мати була дуже побожна жидівка. Мій батько правильно ходив до синагоги, але не був так релігійним як моя мати. А коли померли мої родичі, я не ходив вже до синагоги. Та релігія це справа внутрішних почувань. Один відчуває її потребу, другий ні. Один з моїх приятелів сказав мені недавно, що я не є побожним, але дуже релігійним чоловіком. Думаю, що він має рацію. Я є німецьким жидом і все був гордий з того. Я ходив до німецьких шкіл, німецька мова стала моєю матірною мовою і все, що є німецьке, є моє. Але я вродився і вмру жидом".

Ліберман заявляє себе жидом, а це не перешкаджає йому бути найбільшим сучасним німецьким малярем та президентом академії в Берліні. Чи не може наше молоде покоління в Америці перенятися тим самим духом, що Ліберман? Чи не може воно розносити славу американського імени, як розносить Ліберман славу німецького народа, будучи славним німецьким малярем. Чи не може воно сказати: Я є американським Українцем і я тим горджуся і все, що американське, є моє, так як сказав Ліберман про своє німецьке жидівство. І чи не може молоде покоління любити Америку і їй служити, але жити і вмирати з тим: Я вродився Українцем і Українцем умру. Так, воно може, але треба його в тім дусі виховати.

Малоросійщина.

У свойому нищенню української державности Росія дійшла до того, що й саме імя „Україна" поволі витравила з памяти несвідомих мас українського народа. Стародавне імя України „Русь" вона перетворила у своє штучне й нове імя „Росія", а увесь московський народ, що з Русею старою нічого спільного не мав, обернула в „русскіх". Тодіж Українцям, або як по стародавному „русам", причепила нову назву „малоросів". Себе Москалі почали одночасово звати „Велікоросами", перебираючи тим всі культурні здобутки українського народу.

Змістови слова „малорос", „малоросійское" Москвини почали надавати все більше та більше понижаючо-призирливе значіння. Цими словами Москалі завжди намагались характеризувати все, що було неґативне у нащого народу, а неґативні риси має прецінь кожен нарід. За те все позитивне й ліпше називали „русскім". Поволі під назву „малоросійського" почало підходити все, осмішуюче український нарід, його звичаї, вірування та його вдачу. Все „малоросійське" в сучасному значінню слова це щось таке невиразне, карикатурне, вигадане, некультурне й нереальне. Цим терміном опреділюють лінивство, брехливість, хитрість, любов смашно поїсти (обжорливість), пиятику, та ріжні гопаки з викрутасами, або якесь напівдике екзотичне убрання і т. д.

Хто називає себе з Українців „малоросом", то тим він сам підписує собі ганебне „малоросійське" свідоцтво.

Малоросійство з душі українського народу витравило почуття своєї гідности національної й людської, воно витравило почуття моралі й справедливости, убило із малоросійських перевертнях любов до своєї батьківщини, любов до своєї рідної землі. Замісць прагнення українського народу йти по шляху людського поступу, прагнення до визволення з національного, соціяльного й духового рабства, воно витворило покору насильству, покору свойому панові й приняття безкритично пониження, як людини, як вищого живого ества.

З національних прикмет українського народу малоросійство полишило в його памяти лише пісні кохання, пісні побутового характеру, а з ними „малоросійські вареники", „малоросійську ковбасу" та гопак. Це той круг національних прикмет, в якому замкнуте було „малоросійство". Звичайно, про жадні культурні, політично-державні та соціяльні змагання народа з такою національною свідомістю не могло бути.

Тому ми й бачимо, що ті, хто визнавав себе свідомим Українцем і з погордою та призирством відкидав від себе назву „малороса", стали першими в лави борців за визволення свого рідного краю з московської й навіть ляцької неволі. Вони стали до боротьби за визволення свого рідного пригніченого й національно несвідомого народу. Багато їх полягло на тяжкому шляху крівавої боротьби, але ще більше сліпих „малоросів" прозріло й стало в лави нових борців.

Слово „Україна", „Українець" почало знаменувати собою національну свідомість, гідність, чесноту й боротьбу за визволення свого народа з рабства, боротьбу за створення української незалежної держави. Тому всі вороги українського народу з таким завзяттям нападають на все те, що носить українське імя, а тим ворогам підспівують свої „малороси" й часто з гідним подиву завзяттям стають до боротьби проти свого рідного народу. Виступають в боротьбі проти своїх рідних батьків, дідів та прадідів, плюгавлять їх святу память та геройські вчинки в минувшій старині, коли Україна своїми грудьми боронила від азіятської навали, від навали дикунів всю Европу.

Коли людина хоче піднестися на вищий щабель, коли вона хоче піднестися морально вище й не може, то їй треба помогти. Але коли людина може піднестися з тьми, з мраки й душевної неволі й не хоче, то не варто опікуватися такою людиною. Хай плазує в тому багні, з котрого сама не хоче вибратися.

Так само і з „малоросами". Коли хто з Українців в „малоросійському" багні перебуває ізза своєї національної сліпоти, але хоче прозріти й шукає прозріння, то такому нещасливому братові кожен з Українців повинен подати свою помічну руку. Колиж він свідомо не хоче вийти з свого „малоросійського" багна й не слухає тих, що показують шлях, який веде до національного прозріння, то немає чого витрачати часу й зусиль на такого „малороса". Хай потопає в малоросійськім смердючім багні.

Таке мусить бути наше відношення до „малоросів" та „малоросійствуючих": загальна допомога тим, що шукають стежок, якимиб вийти на широкий шлях національної свідомости, а призирство й погорда до тих, що свідомо цураються національної ниви, цураються свого народу й самі натягають на себе „дурацкій колпак" малоросійщини.

З малоросійством доводиться нам дуже часто стрічати рівнож і в Америці. Ставитись до него потреба так, як отсе вище зазначено.

З ДАЛЕКОЇ АРҐЕНТИНИ.

(Лист до львівського „Нового Часу")

Буенос Айрес, 18. травня 1927.
Пане Редакторе!

Прибитий невиносимими обставинами життя на Буковині, я рішився виїхати в світ за очі. Румуни дають радо пашпорт кожному „страін-ові" (чужинцеві — так вони називають навіть кожного автохтонного Українця). Біда тільки в цьому, що виїзд до Канади чи Америки утруднений. Тому їду, куди можна... до Арґентини.

Якщо уважаєте, що мої вістки можуть кого зацікавити, то подайте їх у Вашому цінному часопису.

З початком серпня м. р. я переїхав через Львів, Краків, Чехословаччину до Відня, відти поспішним поїздом через Швайцарію, попри озеро Валенське, а за чверть години вже гнавсь поспішний поїзд понад сам беріг Ціріхського озера. Переїхав я місто Ціріх, Берно, понад Женевське озеро, місто Лозанну і славну Женеву, де то нараджується славна Ліґа, якби то, не зраджуючи приготовань, почати війну. З Женеви до французької границі через місто Ліон, Валенс, Авіньон, Арль і французьку пристань Марсель, де перебув через два дні. На великому французькому кораблі „Мендоза" покинув я 10. серпня европейський беріг. На 11. серпня ми причалили до еспанської пристані Валенсія, 12-го до другої еспанської пристані Альмерія, а відти в 11. годині ніччу наш корабель відплив до проливу Ґібральтар, слідуючого дня в 10. год. рано ми переїзджали цей пролив, де я останній раз бачив европейський беріг. З противного боку було виразно видно африканську сушу. Ми виплили на повний океан. Тут щойно почалось хитання корабля, Якби Ви бачили, яке море гарне тоді, як воно люте, скажене, як височенні хвилі бють у корабель і здається от-от кінець життю надходить. А море тоді найгарніще...

На 17-го серпня ми прибули до африканського берега у французькій кольонії Сенеґаль, міста Дакар. Зайшов я в місто. Як станув на землю, то була така гаряча, немовби я по вогні ходив. Був я в одному парку — всюди лише пальми; був на почті і в банку. В банку між білими урядовцями є й чорні. Я приглянувся їм. Чорний-чорний, лиш очі блищать, кучерявий короткий волос на голові. Обличча інтеліґентного виразу гарне, білий літній модерний костюм, чорна краватка, чорна маленька ручка записує на білому папері якісь числа. Ми стрінулися поглядом і він усміхнувся, мабуть зрозумів, чому я йому приглядаюся.

Ідемо далі через океан і 25-го серпня ми прибули до Ріо де Джанейро (Бразилія), 26-го до Сантос, 29-го до Монтевідео, а 30-го я вже був у Буенос Айрес.

Про моє життя? — Таке, що й зразу часом задумувався, пощо цього життя! Тяжко було мені привикати, але якось все гірше минулось. Тепер неначеб і привик, ходжу вулицями цього міста, та нераз питаю себе, чи це правда, що я аж тут блукаю. Часто мені не хочеться вірити в дійсність. Вже 8 місяців працюю у фабриці фарби, а у вільному часі вчуся вести авто та граю на скрипці. Не знаю, коли мені цей час минає. Робота у фабриці не дуже тяжка, але шкідлива на легені і хоча я не найліпше заробляю, то всеж таки стою матеріяльно безумовно краще ніж в Европі. В Канаді, або Америці можна мати більшу заплату за таку саму працю. Теперішні мої фінанси дозволили мені багато дечого постарати для себе; я-ж виїхав з дому, не взявши майже нічого доброго, бо не хотілось тільки дерти від своїх. Тепер я вже частинно віддихаю. Дещо вислав гроша до дому і по можности, як знайдеться який зайвий гріш, то складаю на чорну годину. Працюю по 8 годин денно, але маю дні, в яких я працював і по 14 повних годин. Одинока розрада, що при праці забуваю про все і навіть перестаю тужити за родиною, бож поворогу для мене мабуть не потрібно. І що-ж почав би я там? Іти жебрати в Румунів посади писаки якого, при платні, з якої ні жити, ні вмерти? Йти кланятися та кривити душею, вдавати лагідну овечку? Дякую Богу, що я вирвався від тих проклятих цивілізованих дикунів. Але якби я мав досить грошей, то я-б все таки вернув і осів в О. (родинне село автора), купивши собі реальність, а тоді попробував би я силу. Ще й тут у мене серце кровю кипить, як згадаю місцеву політику Жидів-пявок в О., піддержуваних колись васильківською, а сьогодні румунською політикою. Я-б і завтра вернув, якби міг там уладити своє життя без ласки від держави. Це мрії... Дійсність силує мене до чогось цілком иншого.

Тутешні обставини досить добрі, можна видержати, а особливо бідному народові. Наприклад, не потребую журитися, що зима йде, бо тут зимою такі теплі дні, що нікому не приходить на думку опалювати мешкання. Літо страшенно гаряче, часто нема і крихітки лагіднішого воздуху; це звичайно мені, як чужинцеві, так тяжко було літом. Тепер тут осінь, найгарніша тут пора року.

Рахуючи долярами, тут все дороге, а вже найдорожче убрання, яке коштує 30—70 долярів. Ціла індустрія Арґентини в руках Німців, Англійців та Французів. На першому місці тут усюди „Алеманос" (Німці). Вони то й скермували сюди свою еміґрацію і на плодючих землях Арґентини засідають всюди Німці. Поляки так само сильно сюди еміґрують. Наші Українці... хіба не згадувати про них. Правда, їх тут знають під імям „Австріякос" „Полякос", а разом чудно скомбіноване імя „Русос"; але ці „Русос" так і видно, що без своєї хати. Про культурно-освітнє життя Українців напишу в слідуючім листі.

Я здоров, часто ходжу на українські представлення. Вже знаю трохи говорити по еспанськи. Буваю часто над морем та скучаю за Україною.

Може не одного зацікавлять ці стрічки, але мене ще більше цікавить кожна вістка з Рідного Краю. Здоровлю щиро моїх земляків.

Андрій Аврам.

ЗА ТРУМНОЮ Я. ОНИЩУКОВОЇ.

Коло Зелених Свят ішов я за трумною Івана Сандуляка з Карлова, бувшого посла. А дня 17. червня ц. р. віддавав у землю Ядвигу Онищукову, яка в 44. році свого життя покінчила самогубством, скочивши з кручі в Прут. Я переконаний, що покійна була відважна і скакала у вічність з такою відвагою, яку мала ціле життє.

Онищукова довгі роки працювала у снятинськім повіті, як орґанізаторка українського руху. Як учителька у селі Карлові тримала своєю роботою всі установи в руках. За України в тріскучий мороз я зустрів її в кицтарику, як їхала орґанізувати наше жіноцтво до Стецеви. Моє прошення, щоби вернулася і що я знайду для неї кожух, не помогло і вона задубіла таки поїхала і зробила свій обовязок. Повна завзяття, енерґійна, хоч з роду Полька, вложила богато в орґанізаційний рух нашого селянства. Нагадую про неї з пієтизмом так як цілий снятинський повіт. Чи заведені надії нашої національної боротьби, чи виснаження сил у тяжких змаганнях за кусень хліба подиктували скок її у вічність, сего не беруся рішати. Знаю, що при своїх дуже скупих матеріяльних засобах вона з любовю держала у себе нашого поета В. Самійленка.

Чи її троє дітий, незаосмотрених, годна українська суспільність піддержати й охоронити їх від скоку у вічність, чи зробить з них таких прегарних людий як їх мати?

Русів, 20. червня 1927.

Василь Стефаник.

ШКОЛА І ЦЕРКВА

КРИТИЧНІ УВАГИ ДО ШКІЛЬНОГО ПИТАННЯ УКРАЇНСЬКИХ ПЕРЕСЕЛЕНЦІВ В АМЕРИЦІ.

Написав **Проф. Др. Олександер Сушко.**

(2)

II.

Український Ренесанс XVI. і XVII. століть.

Переглядаючи українські часописи в Америці, запримітите під теперішню хвилю виїмково велике число дописів **в справі шкільній.** Є це знаменне явище, хоча і як само собою зрозуміле.

На наших очах довершується в життю нашого народа велика історична драма: народ, заведений з одного боку у своїх надіях на поміч своєї і так нечисленної світської „інтеліґенції", а з другого — зневірений до своїх дотеперішних провідників та опікунів духовних, т. є. священиків, стихійно кидається в сторону свойого власного **„я",** й пробує із нідра своїх власних духових сил викресати **власними** силами і засобами нові чарівні вартости, якими він самий міг би здобути собі кращу долю і волю.

Подібні хвилі переживав наш нарід у свойому історичному життю кількома наворотами. З особливоюж інтензивністю переживав наш народ подібну хвилю у шісвайцятому та сімнайцятому століттях (в порівнанню з відродженнем Західної Европи одно століттє пізніще).

Літ тому триста з горою одинокою „духовою" провідницею та опікункою нашого народа була церква. Тодішні письменники, наші і посторонні, малюють наших людий того часу як убогу, нужденну та приголомшену до самої землі панами і їх вірними ставленцями, т. є епископами, чернь, яка провадить злиденне життє неначе німа худоба на несходимих панських ланах — в голоді, холоді та неописаній матеріяльній і духовій нужді (памятайте, що була це доба нестримної експанзії великопанських лятифундій через Поділлє і Волинь в сторону Наддніпрянщини). Славний український патріот того часу та завзятий оборонець народніх кривд, чернець Іван з Вишні, у ряді преінтересних „посланій", які він розсилав із своєї монашої келії на святій горі Атосі по усій Україні (при кінці XVI. і з початком XVII століття), свідчить, що родини українських селян вкривалися тоді одною чумеркою, їли порожній борщ з одної миски та ходили обдерті та у лахміттях, тимчасом як пануючі круги, т. є. пани-шляхта і вище духовенство, мали усього подостатком та жили в повнім значінню цего слова у розкошах. А як опікувалися своїми „підданими" ці великі пани-шляхта та вище духовенство, про це нехай свідчать отсі страшні слова того самого нашого великого народолюбця:

„Ваші милости обнажаєте із обори коні, воли, овци у бідних подданих, волочите даже пінянжних, дани пота і труда от них витягаєте, і оних живо лупите, обнажаєте, мужите, томите, до комяг і шкут безвременно зимою і літом в непогодноє время гоните, бідниє подданиє день і ноч на вас трудять і мучать, которих кров сил і праці виссавши і нагих в оборі і коморі учинивши вирванцов ваших накормите, тиє бідниці шеляга за что соли купити, не мають".

Гірко, дуже гірко жилося нашому народови у тих часах під польською владою, зівсім так само, як живеться нам і нині під владою правнуків тих самих панів Конецьпольських, Вишневецьких та Потоцьких, що богатіли та кормилися нашою теплою кровцею у XVI та XVII віках. А щож говорили на теє та як обороняли нас наші „одинокі" оборонці та опікуни й „отці духовні", т. є. попи? Як вони ратували нас перед панською самоволею?

Шкода про це і згадувати. Наше **нище духовенство,** т. є. сільські попи, XVI. і XVII. століть ріжнилося мало чим від простолюддя, було темне, неосвічене і напів-грамотне, та проводило час залюбки на пиянстві та розпусті. Наше попівство тих часів „смеття людскоє" було, — пише журливо сучасний письменник, і якої помочи можна було від таких „духових" провідників надіятися?

Не стануло теж в обороні нещасливого народа і **вище наше духовенство,** т. є. владики. Ці знов виходили правильно з рядів панів-шляхти, — не диво отже, що і в своїх поглядах на світ та людий не ріжнилися нічим від своїх братів панів-шляхти. Щож отже в тім дивного, що — як свідчать численні документи із тих часів — загал нашого свідомого громадянства тих часів дорікав живо тодішним українським владикам, що вони забувають про свій нарід, не стають в його обороні, а побиваються лишень про свої власні користи, вигідне життя, гонори, маєтности та усякі инші тогочасні розкоші.

Та згодом показалося, що самі голословні нарікання нікому хліба не дадуть. І сталося чудо: Не бачучи нізвідки ніякої помочи, **наші передові і свідомі люди взялися самі енерґійно до завзятої праці,** та почали самі **спільними силами** обороняти себе перед польською навалою й класти **власним потом і власним трудом та власною кровю** незнищимі та вічно трівкі основи під свою власну рідну хату.

Як, якими способами?

Читайте сторінки нашої многострадальної історії, а довідаєтеся про усе докладно: **дорогою ШКОЛИ, дорогою друкарень й дорогою кооперації у так званих Брацтвах.**

Зівсім так само, як це Ви, українські працюючі люди в Америці, почали на добре саме тепер на наших таки очах!

Так то і почалася була в історії нашого життя ця славна доба нашого справдішнього народнього Відродження або Ренесансу **нового часу,** т. є. **доба шкіл, друкарень і Брацтв,** які незвичайно скоро вкрили були густою сіткою усю українську землю від Карпат аж по Київ. А що цей чудовий посів приніс українському народови, і то вже в дуже короткім часі, знаємо теж дуже добре: приціс **велику революцію Богдана Хмельницького 1648 р.,** яка раз на все скинула ляцьке ярмо із плечий українського народа — бодай поки-що у наддніпрянських землях. **Вірмо твердо, що наше найновіще Відродженнє-Ренесанс, т. є. відродженнє та пробудженнє українських трудячих мас останних літ, що стихійно спалахкотіло після Великої Війни і там — у старому краю, і тут — на американській еміґрації, змете з лиця землі вже раз на все ляцьку навалу і в усій Наддністрянщині та Надбужанщині!**

(Дальше буде).

Не зітхай, а працюй, поки сили ще є,
Тільки праця одна гарні жнива дає!
Не зітхай, а працюй, марно часу не гай;
Праці щирої жде вже давно рідний край.

Б. Грінченко.

МІТІНГИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА

ПАТЕРСОН, Н. ДЖ. Тов. ім. Т. Шевченка, від. 64, повідомляє своїх членів, що місячні збори відбудуться в суботу, дня 6. серпня, о год. 7-ій вечером, під ч. 435 Мейн ул. Кождий член має явитись на зборах; неявившийся заплатить кару. Проситься членів, котрі ще не зложили жертви на Сиротинець, щоби були так добрі зложити на сім мітінгу. — В. Григорчук, предс.; М. Сас, секр.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

НЕ СКУЄ ДУШІ ЖИВОЇ.

Минули тучі, громи, минули ті гарні слова, литі на витревалий до всего папір, слова наших провідників в церковно-народній боротьбі. Поховалися по мишачих дірах ті, що грудь свою наставляли до ворога тоді, коли того ворога не було видно. Показався ворог, вже і запал до боротьби і патріотизм щез десь неначе роса на сонці.

Свого часу хвалилися парохії, яких то гарних провідників-патріотів мають у себе. Писали в часописях, радувалися, що ось-ось прийде конець усім їх національним та релігійним мукам. Хвалив нарід своїх священиків, що вони станули з ним разом до боротьби, разом святкували память Франка, кричали в церкві, що нарід повинен рядити своїм добром, заохочували і в церкві і по мітинґах та приватно, щоб нарід держався солідарно, а правда певно буде по його стороні. Серце радувалося, коли будо прочитати вістку з далекої громади, що і там не сплять, але боронять прав своїх та привилеїв, що солідарно тримаються повзятої цілі, та проводять діло до кінця.

І патріотів була ціла копиця і трохи. Справляли ґучні зізди та вечері. Ухвалам та радам не було кінця. Здавалося, що аж тепер прийде вже конець лядько-римському знущанню над нашим поневоленим українським народом, знущанню над його почуваннями національними та релігійними. І справді бувби вже конець, але...

Дехто може подумає, що коли прийшов для священиків наказ з Риму до відвороту з поля боротьби, з дороги визвольної, то коли проводирі зложили оруже, послухали ворога і завернули, то з ними завернула також і армія воїнів-борців за волю? Ні!! Ґсто раз ні!! Та армія українських борців, американських робітників, не щурі, се не тхорі, що лякаються кивання пальцем в черевику. Се борці з ідеалом — се юнійні робітники, котрі знають, що в єдности сила. Завелися на своїх духовних провідниках, жаль їм, що будуть мусіли неодному вповисти тепленьке гніздечко у своїй парохії, але і пишеться заразом, що той зворот з поля боротьби стався тепер, а не пізнійше, що стався він в початках боротьби і нарід буде знати, хто його ворог а хто приятель, та буде після того застосовуватися в дальшій своїй боротьбі о своє право.

Ще раз, і то вже чи не сотний, показали наші отці-провідники свою солідарність у всілякім проводі, чи то релігійнім чи політичнім. Показали отці, що той кусок хліба, котрий їм дуже легко приходить, так засліпив їх, що стратили національне почування, стратили довіре у тих, котрі зробили їх героями та борцями за визволення з ляцько-римського ярма.

І чи мусіли отці послухати наказу ворогів? Чи такі вони вже зубожілі, що не могли би перенести на собі тягару суспензи чи епископської кари хотяйби і рік? Чи думаєте, що нарід був би дав їм з голоду загинути? Як же нище стоїте Ви, Отці, від тих своїх парохіян, котрі працюють по майнах, по шапах і не зароблюють тільки грошей, що Ви, а коли випаде страйк, то вони тримаються солідарно аж до побіди. З історії американської індустрії знаємо, що страйки тревали по рокови і більше, люди ходили голі, босі, голодні, а своєї робітничої ідеї і чести не стратили. Вони знали, що загал не дасть їм загинути з голоду. І що більше? Чи по таким страйку запевняли вони вже свою будучність? Ні! Контракт підписали на тикж, три роки, а опісля знова страйк, знова бортьба о лучшу долю.

Так, Отці духовні, український робітник це **скала**, а Ви то филя, що наробить шуму, крику — обливає ту скалу, а попадає противний вітер, вже і пропав шум та крик і скала лишається сама в супокою, а филя щезає кудись. Але скала як стояла, так і стоїть. Так і в теперішній боротьбі той нарід, що повзяв собі за ціль скинути з себе те ярмо, яке прогризло вже шию до самої кістки, остоїться аж до побіди.

Прикро писати сих кілька слів правди до наших отців, бо нарід подумає, що всі священики однакові, що всім милійший тепленький куток ніж свобода свого українського народу. Але так воно не є! Як у кождім народі, так і нас знайшлися ще одиниці-священики, котрі не словами, але ділами показали, що серце їх та душа належать до українського народу і їх то вони приносять на жертвенник визволення українського народу. Імена тих священиків, що остали з народом, а не буде їх навіть стільки, що пальців на одній руці, будуть записані золотими буквами в історії американсько-української церковно-народної боротьби.

Боротьба ще не скінчилася. Оруже, яким воюємо, не затупилося і не затупиться, бо тим оружем **є правда**, котра побідити мусить. Не поможуть ні крики і проклони епископа та його попихачів, не поможе кирини тих одиниць, що за кусок свічки та кураторство продають душу свою ворогам. Кров, пролята нашими предками за правдиву віру Христову, додає нам сили та відваги в боротьбі до кінця, до **побіди**.

Ми не спічнемо тут в нашій боротьбі доти, поки Рим не почує нашої сили, або поки не повстане на вільній землі Вашінґтона, та на нашій любій Україні **Власна Українська Церква**, без ляцьких та римських впливів та розказів.

Михайло Коцюк,
Філаделфія, Па.

ШКОЛА А УЧИТЕЛІ.

Сегодня дожили ми в Америці тих щасливих часів, що наша дитина може почути і в американській школі про Україну і українській нарід. Слово „Україна" видніє на кождім ґеографічнім атлясі, в науці історії можна почути вже не тільки про Росію, але й про Україну. А якби то гарно виглядало і яка би була велика користь для спопуляризовання українського імени, колиб про Україну могли заговорити в американських школах наші діти. А ті діти можуть заговорити тоді, коли наша українська школа буде в Америці добре поставлена, коли будемо мати добрі підручники і добрих учителів.

Але в нас ще так буває, що сама наша школа вносить баламуцтво. Сотки тисяч полягло в обороні українського імени, а в наших школах учать ще далі, що ми нарід „руский", а наші діти, коли їх запитати, до якої вони ходять школи, відповідають, що ходять до „руської" школи та що їх учить „руский тічер". Є такі дякоучителі, що так учать, а духовна влада це толерує. Навіть є такі священики, що ще не вилічилися з „рускости". От у нас на Великдень звернувся парох з такими желаннями: „Ми Русини українського серця". Що це за кумедія — годі її зрозуміти, бо в нас ніяких русинів ні кацапів нема, хиба може парох і дяк за таких себе беруть.

Вислід з такої науки такий, що коли я зайшов недавно тому до хати одного з наших громадян і побачив фотографію наших шкільних дітей та приглядався їй, дівчинка, що ходить до української школи вже 4 роки, пояснює мені по англійськи, що це фотографія з „Рошен скул". Коли отже по англійських школах знають вже про Україну, діти з української школи знають про Росію та називають свою власну українську школу російською. Хтож тому винен? Чи не учителі, а ними в нас в Америці є головно дякоучителі, а рівнож і священики. Річ ясна, що я не виную тим свідомих учителів-Українців, а тільки тих, що ширять таке баламуцтво, про яке я тут згадував.

Іван Бойко,
Вилкс Бери, Па.

ПРИПОВІДКИ ЧУЖИХ НАРОДІВ.

Албанські:

Хто дуже спішиться, той все утомиться.

Хто поволи іде, той скорше заїде.

Арабські:

Бийся лише того, хто тебе боїться.

Жидівські:

Чоловіка пізнається при грошах, при вині і в гніві.

Коли один скаже тобі: „Ти осле!", то не звертай на се уваги, але коли двох скаже тобі те саме, то наложи на себе хомут.

ПЕРЕПИСКА РЕДАКЦІЇ.

„Українець". — Пишіть більше про справу а менше про себе. З Вашого писання виходить, що вся українська боротьба обертається біля Вас, Ви всьо знаєте, всюди були, про все чули. Не зашкодить, коли будете скромніші, тоді будете більш пожиточним, бо з Вашого писання виходить, що здібности у Вас є.

И. К., Детройт, Миш. — Ваша відповідь на допись з Детройт поміщена не буде. По перше, Ви її не писали, бо Ваше письмо до редакції а сама відповідь це два осібні письма, писані ріжними людьми. Знаємо, хто це писав відповідь, бо пізнаємо почерк письма. Але це ще не було би причиною непоміщення, як би не коршемна лайка, якою переповнена ціла та відповідь, яка нічого не простує, а тільки лає в безконечність. Таж що друге реченнє маєте тут згадку про коршму, пиятику, харцизяків, дохтирів, самогон, варятів і такі вирази як „брешеш". Ніяка культурна і шануюча своїх читачів газета не помістить того рода відповіди.

До молитви, до подяки
Иншої мови яб не вжив,
Лишень тої, що малого
Мене батько научив.

В. Масляк.

ШКОЛА СУСПІЛЬНОЇ ОПІКИ.

Суспільна опіка — це боротьба з нуждою і проступком, охорона дітей і молоді, поміч для найбільше нещасливих одиниць. У нас переводиться вона лишень в рямках філянтропійних організацій, аматорськими силама — на заході, особливо в Америці, спочиває вона здавна в руках вишколених, фахових сил. Ще в 1897 році видвигнула відома американська суспільна діячка Мері Райхмонд справу шкіл суспільної опіки, які по її думці були не менш необхідні як учительські семинарії або університети. В слідуючім році організуються перші курси в Ню Йорку, які перетворилися з часом в „філянтропійну школу", названу опісля школою „суспільної служби". В Европі першу таку школу основано в р. 1899 в Амстердамі заходами п. Кнаппeрт, предсідательки товариства опіки над дітьми і молоддю. В кілька літ опісля основала подібну школу в Берліні др. Аліція Сальомон. З того часу число таких шкіл стало побільшуватися і сегодня доходить до біля двісті. Вони розкинені по ріжних державах Европи й Америки — найбільше їх у Німеччині, Злучених Державах, Анґлії і Бельґії. Школи ці основуються або з ініціятиви приватної (переважно жінок) або завдяки заінтересованню урядку. Так приміром у Німеччині й Бельґії школи ці мусять приноровитись до програми означеної міністерством суспільної опіки, тому, що свідоцтва такої школи управнюють до заняття ріжних урядів і становищ. Діяльність відповідно вишколених і приготованих суспільних робітників відбивається дуже корисно в усіх ділянках суспільної опіки. До установ, основаних з почувань і милосердя, вносять вони фахове знання і наукову організацію. У школах суспільної опіки учаться переважно жінки і вони повнять опісля суспільну службу як урядниці державні, або приватні. Звання суспільної опікунки зовсім незнане у нас підходить дуже жінкам і вони радо до нього горнуться. На жаль, для нас, Українців, це все ще в країні мрій — це люксус, на який не може собі дозволити недержавна нація. Лишень при допомозі власної держави може суспільна опіка спочивати в руках фахових і добре платних сил.

Через працю і болі
Підемо невпинно до кращої долі.

Б. Лепкий.

Петро Франко.

ГРАЧ

(3)

(Докінчення).

„Ось сто корон; як добре спишетеся, приятелю, вдруге стільки!"

„З іще більшою приємністю!"

„Чи інших виходів нема?"

„Є чотири, але всі покищо замкнені. Отворити можна їх із кабінету властителя".

„Це добре!" Отже вважайте!"

„Прошу бути цілком спокійним!"

Я звернувся до дверий.

„Ага, де плащ пана, що прийшов із двома панями?"

„Під числом сорок шість!"

„Дуже дякую".

Я точно оглянув плащ пана комісаря. Припадково в одній із кишень найшов талію карт, ще в бандеролі. Один погляд на талію упевнив мене, що це значені карти. Бандероля була зліплена на ново. На картах на їх спинках наколювано гострою голкою одинки, двійки, вісімки. Наколення загладжується нігтем і їх видно тільки в певнім освітленню. Очевидно банкомет сідає так, щоби помічати значки на картах у руках своїх партнерів. Знаючи, які карти в руках противника, програти неможливо. Тепер „комісар" був цілковито в моїх руках.

Я знов станув на порозі за важкою портієрою. На канапці сиділа доня і щось живо говорила з мамою. Вона мабуть виграла, бо її очи освітилися, коли чокалася кришталевою чаркою. Комісаря я не бачив; він сидів так за панночкою, що я бачив тільки його ліву руку, оперту о столик. Боа старшої дами все ще лежало на старому місці, тепер поміж донею і мамою, що сиділа поруч у фотелі. Раптом боа ворохнулося. Я не спускав із нього ока. Боа поволи, неескінчено поволи підтилося може на два центиметри — саме на грубість долоні і по хвилині знов опустилося.

Пан комісар працює!— подумав я собі. Алеж це мусить бути старий лис, кований на всі чотири. Я певен, що колиб навіть хто глядів на боа, без упередження не помітив би руху. Я помітив його тільки тому, що боа на хвилину закрило і знов відслонило білу цятку на чорнім плюші канапки. Ну, тепер треба вважати подвійно. Може годину стояв я і чекав терпеливо на свою „жертву". Я був певний, що тепер пан комісар використає першу ліпшу нагоду, щоби непомітно зникнути. Якже я здивувався і признаюся, розчарувався, коли пан комісар, перед моїми очима, покликав верхнього, заплатив і поміг старшій дамі накинути на плечі боа. Чорна шкіряна торбинка висіла на повнім педерграмні дами.

Чи мене очи змилили? Я стояв наче приголомшений. Товариство приближалося до дверий. Я не міг відірвати очий від чорної, шкіряної, елеґантної торбинки на руці дами. І, ось! я зрозумів усе: на старій торбинці була малесенька застібка з боку, на цій торбинці застібки не було. Значить, комісар підміняв торбинку на іншу. Я позвав кельнера:

„Задержте пані довше в одягальні, заки не скінчу з тим паном!"

„Прошу пані сюди. Ваші чiка?" — звернувся услужний кельнер до пань.

„Чи можу просити вас, пане сюди?" — запитав я пана „комісаря".

Пан „комісар" змірив мене блискавичним поглядом від голови до ніг.

„Я вас не знаю. Прошу мене не напаствувати".

Я показав значок і пан комісар запитав дещо чемніше:

„Про що ходить?"

Я станув якраз під лямпою, якої світло падало просто на комісаря. З боку кельнер чекав на других сто корон.

„Ви комісар Штайн?"

На гладкім обличу комісаря не здригнувся ні один мяз. Він держав себе в руках.

„Ах, це якась помилка. Я торговий агент фірми М. Вебер і спілка, ось моя виказка".

Але блиск його очий зрадив його мимоволі. Моя память знов запрацювала. На чолі виступили мені грубі каплі поту. Могло здаватися, що це мене приперто до муру. Так це був... був...

„Прошу ваш значок від ґардероби!"

„Від... ґардероби?" — здивувався комісар, мимохіть подаючи мені значок.

Негайно пригадав я собі ці рухи. Обличя теж не багато змінилося. Скандал нікому домови гри не є пожаданий, тим менше пожаданий там, де колесо щастя є найбільшою тайною. Я рішив поставити все на одну карту і приголомшити пана комісаря.

„За десять хвилин відходить поспішний поїзд до Відня, а з відтам пряме получення до Монахова. За вами будуть шукати в Будапешті..."

„Не роз..."

„Зараз. Маєте тільки дві хвилини часу. Ви ошуканець. За чорну шкіряну торбинку даю вам двацять тисяч, чеком на Монахів. Ваш плащ із талією карт остане тут!"

Ці удари були за сильні. На лиці комісаря відбилося збентеженнє. Гра була програна. Не розумів тільки мойого поступовання і безмірної великодушности. Він приязно усміхнувся.

„Алеж дуже мені приємно. Ось торбинка".

Легкий пакуночок перейшов майже непомітно до моїх рук. Я стрібував замок. Була замкнена на ключ.

„Коли буде щось бракувати, вас арештують на границі. Тепер ідіть".

„Одну секунду. Чому даєте мені чек?"

„О прошу. Звертаю свій старий довг".

„Довг?"

„Так, трицять літ тому назад на Волзі..."

„Дуже мені було приємно".

Ми розстались з елеґантними уклонами. Перед комісарем отворилися тайні двері. До покою було пять хвиль часу.

Легке незадоволення кельнера із так лагідного закінчення розмови розсіяв я двома синіми банкнотами. Пані з зачудуванням поглядали на мене, не розуміючи негайного відходу пана комісаря. Я приблизився з як найчемнішим поздоровленням.

„Прошу не бентежитися. Пан Штайн не був ніяким комісарем..."

„Не знаю..."

„Дуже прошу. Він підміняв вашу торбинку з усею вашою готівкою..."

„Що підміняв?" Її очи недовірчиво оглянули мене з голови до ніг, потім звернулися на торбинку. Була легко занепокоєна, вже хоч би фактом, що я знав про її готівку. Виглядала дуже принадно в прегарнім товариськім строю. Донечка переводила погляд із мене на маму і на торбинку. Остаточно всі наші погляди зосередилися на торбинці.

„Прошу. Я замкнула її на ключ. А ось ключик..."

В торбинці був звиток часописного паперу.

„Наші гроші!" — Легка блідість покрила щоки гарної дами. Очи панночки зробилися великі й округлі, усточка дещо розхилилися. На мене повіяли чари давно забутого рідного.

„Ось прошу, ваша стара торбинка. Оглянаьте, чи все в порядку. Позвольте, що представлюся і відведу пані до дому"...

Торбинка була цілком у порядку. Я зробився постійним гостем пань на час їх побуту в Бадені. Мама рішуче здобула собі мої симпатії. Її одиначка, сирота по священику, бавить і веселить мое серце своїм діточим дотепом. Її сміх і пестіння любих, карих очий заведуть мене певно в неволю...

„БІЙ ЖИДУВ"!

Два вечорі Львів був свідком антижидівських ексцесів. Польська газета „Хвіля" твердить, що академічна молодь провокувала на вулицях прохожих Жидів, часами турбувала їх так, що ранених забирало ратункове поготівля. Другого дня ексцесів, цебто в четвер, польські демонстранти вдерлися під редакцію „Хвілі" і вибили шиби. Инша група демонстрантів заатакувала жидівський Дім Молитви, при вул. Шайнохи, обкидуючи його каміннями. В тому часі дім був повний людей, що зійшлись на вечірню молитву.

На вул. Леґіонів повибивали демонстранти вікна в ряді жидівських склепів і в каварнях. Демонстранти — / як подає „Хвіля" — відбували свої демонстрації під гаслами: „бій Жидув", „преч з Жидамі" і т. д.

Для нас антижидівські демонстрації у Львові являються несподіванкою і дивоглядом. Бож хіба Жиди, а спеціяльно офіцйоза великої жидівської більшости „Хвіля", ніколи не дали навіть найменшої причини польській стороні до невдоволення. Обсервуючи політику східно-ґаліцьких Жидів у відношенню до Польщі і Поляків, ми думали, що Поляки тільки можуть бути Жидам вдячні за їхнє ультра-льояльне, державотворче становище. Що більше: Жиди заняли позицію, яка серед українського громадянства викликала явне негодовання. Бо Жиди в боротьбі двох народів явно перейшли на сторону одного з них, конкретно: на сторону Поляків. І дивним дивом, замісць вдячности, замісць віватів у їх честь — Жиди стрічаються з нападами на їхні доми молитви і редакції та з окликами „бій Жидув"!! Гірка та вдячність, хоч дуже знаменна.

Не раз писали ми на жидівську тему. Заедно стверджували ми невимовно тяжке положення Жидів, як нації, а спеціяльно там, де ведеться боротьба між двома народами, як от на українській території. Тут все виступає перед жидівською політикою питання: з ким проти кого? З дотеперішньої практики виходить, що Жиди все вибирали сильнішого, бо так велів їм інтерес хвилі, одного покоління. Чи правильний є той шлях — могли б сказати дещо настрої серед „союзників", виявом яких і є останні демонстрації.

Чи це вплине в якійнебудь мірі на настрої серед жидівського громадянства? Поживемо — побачимо. На кожний випадок — політики, яка доводить до того, що з двох контраґентів обидва стають ворогами — доброю політикою назвати не можна. — („Новий Час").

ГРА, ЩО НЕ ВАРТА СВІЧКИ.

Від шести років перед усіми можливими інституціями карного судівництва у Франції розіграється цікавий, бо смішний процес. Річ у спорі, який ведеться довкола „великої суми..." 83 сантімів. Цеї суми зажадав податковий контрольор, приділений до паризького кабарету „Ноктамбюль", від директора тогож кабарету п. Боае, який, уважаючи домагання за неоправдане, не хотів виплатити грошей.

Ціла справа виглядає так: Директор Боае запримітив, що до каси його кабарету підійшов сержант, з яким він відбув цілу военну кампанію. Давній воєнк прийшов в товаристві двох осіб і тримав в руках три знижкові білети на фотелі по два франки. Зворушений стрічею з товаришем оружжа Боае пішов сам до каси і видав сержантові три дарові білети.

Тоді вмішався в справу податковий контрольор, стверджуючи, що від тих трох білетів належиться квота 83 сантімів як податок. Директор Боае був впертий і не хотів ті квоти заплатити. Справу відіслано до карного суду як „обман на шкоду державного скарбу". Боае програв тоді процес і йому присудили заплатити дві гривни, по 500 франків кожна: одну в користь міста Парижа, другу для державного скарбу.

Засуджений заапелював від виміру кари. В березні 1925 р. апеляційний суд признав, що право амнестії, проголошене в міжчасі, можна примінити і до випадку директора Боае. Здавалося би, що ціла справа закінчена. Але до боротьби виспила податкова адміністрація, що звернулася знову до касаційного трибуналу. Найвисший суд видав присуд гідний присуду Соломона. А саме, що директор Боае користає вправді з права амнестії у відношенню до державного скарбу, але не користає з нього у відношенню до міської податкової влади, тому він повинен заплатити одну гривну з двох, на які був засуджений.

В тому стані ціла справа вернула знову до карного суду в Орлеані. Особливому процесові прислухуються товпи цікавих. Обвинуваченого боронить славний паризький адвокат, відомий з багатьох голосних процесів, між иншими Ляндру, вбивника жінок. Два инші адвокати виступають в імени синдикату директорів кабаретів і подібних установ, що вирішили солідаризуватися зі своїм товаришем, которого уважають жертвою одної з шикан адміністрації влади, з якими французьке громадянство постійно бореться.

НОВИЙ ФАХ: ВІДСИДЖУВАННЯ ВЯЗНИЧНОЇ КАРИ ЗА ІНШИХ.

Таке звання є в нинішній Росії, а повстало в звязи з фабричним большевицьким законодавством, яке робить інженирів відповідальними за нещасливі події, що притрафляються робітникам підчас праці. Тому що властивий технічний управитель є конечною особою, що не може без значних втрат і шкід для промислу відсиджувати кару у вязниці, тому кожда большевицька фабрика має тепер „відповідального" інжиніра. Він за скромною винагородою зголжується бути жертвенним козлом большевицької справедливости і проводити якусь часть свого життя у вязниці за чужі гріхи.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ